Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 7 (1988)

Γεώργιος Π. Κουρνούτος: (1913-1989)

Βασίλειος Σφυροέρας

doi: [10.12681/deltiokms.204](https://doi.org/10.12681/deltiokms.204)

Copyright © 2015, Βασίλειος Σφυροέρας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Σφυροέρας Β. (1988). Γεώργιος Π. Κουρνούτος: (1913-1989). *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 7, 361–364. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.204>

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΚΟΥΡΝΟΥΤΟΣ

(1913-1989)

Ο θάνατος του Γεωργίου Κουρνούτου, στις 13.10.1989, στέρησε το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών από ένα πολύτιμο συνεργάτη. Από το 1962, όταν ο Όκταβ και η Μέλπω Μερλιε αποφάσισαν τη σύσταση του Κέντρου, κιβωτού μνήμης του Μικρασιατικού Έλληνισμού, ο Κουρνούτος στάθηκε στο πλευρό τους, προσφέροντας αφειδώλευτα τις οργανωτικές του ικανότητες και τις γνώσεις του για την πραγματοποίηση των στόχων του.

Γεννήθηκε στο Στρέφι της Ήλειας το 1913 και σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Από το 1939 ως το 1943 δίδαξε σε ιδιωτικά Γυμνάσια της Αθήνας και το 1944, κατά πρόταση του καθηγητή Σωκράτη Κουγέα, διορίστηκε Επιμελητής στο Τμήμα Χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης. Στη θέση αυτή παρέμεινε ως το 1955, όταν διορίστηκε Διευθυντής Γραμμάτων, Θεάτρου και Καλών Τεχνών του Υπουργείου Παιδείας, ενώ παράλληλα δίδασκε νεότερη ιστορία στην Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή (ως το 1960). Το 1955 ανέλαβε τη Γενική Γραμματεία της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής της UNESCO και εκπροσώπησε την Ελλάδα σε διεθνείς οργανισμούς και σε μικτές διακρατικές επιτροπές μορφωτικών και επιστημονικών σχέσεων. Το 1975 ορίστηκε πρόεδρος του Διεθνούς Κέντρου πληροφοριών για τις ιστορικές πηγές (CIBAL), με έδρα τη Σόφια, και ως το 1978, όταν αποχώρησε από την υπηρεσία ως Γενικός Διευθυντής Πολιτιστικών Υποθέσεων στο Υπουργείο Πολιτισμού.

Η μακρόχρονη θητεία του σε ανώτατες διοικητικές θέσεις περιόρισε το έρευνητικό και συγγραφικό του έργο, που πρώτο δείγμα του υπήρξε η μελέτη «Τό Αγιοταφίτικο της Σμύρνης και η οικόγένεια Κοραή» (1949). Η εργασία αυτή αποκάλυπτε όχι μόνο την ικανότητά του στην επισήμανση και την αξιοποίηση των πηγών, αλλά και την καλλιτέπιά του, χαρακτηριστική και στα μεταγενέστερα δημοσιεύματά του. Ως το 1955, όταν από το Τμήμα Χειρογράφων μετατέθηκε στο Υπουργείο Παιδείας, δημοσίευσε τέσσερις ακόμη μελέτες, όλες σχετικές με την πνευματική πορεία του Νέου Έλληνισμού και, στη σειρά της «Βασικής Βιβλιοθήκης», τα δίτομα έργα *Τό Απομνημόνευμα, 1453-1953* (Αθήνα 1953-1954) και *Οι Λόγιοι της Τουρκοκρατίας* (Αθήνα 1955-1956). Όπως σημείωσε τότε ο Νίκος Σβορώνος σε βιβλιοκρισία του για το *Απομνημόνευμα*, «η εισαγωγή του Κουρνούτου και τα βιογραφικά και κριτικά σημειώματα που συνοδεύουν τα κείμενα φέρνουν τη

σφραγίδα της επιστημονικής του ευσυνειδησίας». Ἄριστος χειριστής τοῦ λόγου, ζωντάνεψε μὲ τὴν εἰσαγωγή του μιὰ ὁλόκληρη ἐποχή, συνδυάζοντας τὴν ἐπιστημονικὴ συγκρότηση μὲ τὴν κριτικὴ εὐστοχία καὶ μὲ τὴ γλαφυρότητα, προσόντα ποὺ χαρακτηρίζουν ὅλο του τὸ ἔργο.

Ἡ ἐνασχόλησή του μὲ τὰ ζητήματα τοῦ εὐαίσθητου τομέα τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν δὲν τοῦ ἐπέτρεψε νὰ συνεχίσει καὶ νὰ ὁλοκληρώσει τὶς μελέτες ποὺ εἶχε σχεδιάσει. Δὲν ἔπαψε ἐντούτοις νὰ δημοσιεύει κατὰ διαστήματα μικρὲς ἐργασίες, ὡς τὸ 1987. Παράλληλα παρουσίασε μὲ κατατοπιστικούς προλόγους στὴ σειρὰ «Ἄπαντα τῶν Νεοελλήνων Κλασικῶν» μέρος ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Γιάννη Βλαχογιάννη, προλόγισε τὰ *Γράμματα στὴ Ραχήλ* τοῦ Κωστή Παλαμά, ἐπιμελήθηκε τὴν ἔκδοση τῆς *Ἱστορίας τῆς Ἀνθρωπότητος* τῆς UNESCO σὲ ἑλληνικὴ μετάφραση καὶ συνεργάσθηκε μὲ δημοσιεύματα στὴ *Νέα Ἑστία*, στὴν *Καινούρια Ἑποχή*, στὴν *Εὐθύνη* καὶ σὲ ἄλλα περιοδικά.

Τὸ ἐνδιαφέρον του, κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του, γιὰ τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, στὸ ὁποῖο διετέλεσε ἐπὶ πολλὰ χρόνια πρόεδρος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ὑπῆρξε ἀδιάπτωτο. Νηφάλιος καὶ αἰσιόδοξος στὶς δύσκολες ὥρες τοῦ Ἰδρύματος, ποὺ δὲν ἦταν λίγες, βοήθησε ἀποτελεσματικὰ στὸ ξεπέρασμά τους καὶ μὲ ἰδιαίτερη ἱκανοποίηση παρακολουθοῦσε ὡς τὴν παραμονὴ τοῦ θανάτου του τὴν πορεία του καὶ χαιρόταν τὴν ἐπιβολή του στὴν ἐπιστημονικὴ κοινότητα. Ὅσοι ἐργασθήκαμε δίπλα του δὲν θὰ λησμονήσουμε ποτὲ τὸ πάθος του γιὰ τὸν πνευματικὸ θησαυρὸ ποὺ ἔχει συγκεντρωθεῖ στὸ Κέντρο, ἀποτέλεσμα ἀγάπης καὶ γνώσης τῶν ἰδρυτῶν του καὶ τῶν διαδόχων τους, καὶ ὅσοι συνδέθηκαν μὲ φιλία μαζί του θὰ θυμοῦνται πάντοτε τὴν εὐφορία ποὺ ὁ λόγος του γεννοῦσε, τὴν παρρησία του καὶ τὴν ἐντιμότητα του.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΦΥΡΟΕΡΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΚΟΥΡΝΟΥΤΟΥ (ΕΠΙΛΟΓΗ)

«Τὸ Ἀγιοταφίτικο τῆς Σμύρνης καὶ ἡ οἰκογένεια Κοραῆ», *Ἀθηνᾶ*, τ. 53 (1949), σσ. 28-59.

«Ἄγνωστος κῶδιξ Ἐφημερίδων Κωνσταντίνου Καρτζᾶ τοῦ Μπάνου», *Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*, τ. 24 (1949), σσ. 169-173.

«Ἡ Δωδεκάβιβλος τοῦ Δοσιθέου εἰς τὴν τυπογραφίαν τοῦ Βουκουρεστίου», *Θεολογία*, τ. 24 (1953), σσ. 250-273.

«Προσκτήσεις τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης κατὰ τὰ ἔτη 1940-1952», *Ἑλληνικά*, τ. 12 (1953), σσ. 223-226.

«Σχολεῖα τῆς τουρκοκρατουμένης Καστοριάς», *Γέρας Ἀντωνίου Κεραμοπούλου*, Ἀθήνα 1953, σσ. 426-468.

Γεώργιος Π. Κουρνούτος

Τὸ Ἀπομνημόνευμα, 1453-1953, 2 τ., Ἀθήνα 1953-1954 (Βασικὴ Βιβλιοθήκη, ἀρ. 44, 45).

«Ὁ λόρδος Charles Murray πεθαίνει γιὰ τὴν Ἑλλάδα», *Ἀγγλοελληνικὴ Ἐπιθεώρησις*, τ. 7 (1954), σσ. 20-52.

«Φωτίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως δύο ἀνέκδοτοι ὁμίλαιοι» (σὲ συνεργασία μὲ τὸν Βασ. Λαούρδα), *Θεολογία*, τ. 25 (1954), σσ. 177-200.

Λόγιοι τῆς Τουρκοκρατίας, 2 τ., Ἀθήνα 1956 (Βασικὴ Βιβλιοθήκη, ἀρ. 4, 5).

«Αἰμίλιος Βεάκης», *Νέα Ἑστία*, τ. 62 (1957), σσ. 1405-1406.

«Ἐγγραφα καὶ χρονολογικὲς διορθώσεις στὰ περὶ τοῦ Λάλα (Μάρτιος - Ἰούνιος 1821)», *Πελοποννησιακὴ Πρωτοχρονιά*, Ἀθήνα 1959, σσ. 33-38.

«Μνημεῖα καὶ τοπία ἱστορικὰ στὴ σύγχρονη ζωὴ», *Νέα Ἑστία*, τ. 65 (1959), σσ. 761-762.

Κωστής Παλαμᾶς, *Γράμματα στη Ραχήλ* (ἐπιμέλεια Γ. Π. Κουρνούτος), Ἀθήνα 1960.
«Οἱ γιορτὲς τοῦ Λόγου καὶ τῆς Τέχνης στὴ Λευκάδα», *Ἡώς*, τ. 4 (1961), τεύχος 47, σσ. 8-13.

«Ἡ Θεσσαλονίκη καὶ ὁ νέος Ἑλληνισμός», *Ἡώς*, τ. 5 (1962), τεύχος 63, σ. 17.
«Τὸ Ἅγιον Ὅρος. Ἱστορία καὶ θρύλοι», *Νέα Ἑστία*, τ. 74 (Χριστούγεννα 1963), σσ. 4-36.

Γιάννης Βλαχογιάννης, *Ἱστορικὴ ἀνθολογία* (πρόλογος Γ. Π. Κουρνούτος), Ἀθήνα 1965.

Γιάννης Βλαχογιάννης, *Ἄπαντα*, 7 τ. (ἐπιμέλεια Γ. Π. Κουρνούτος), Ἀθήνα 1965-1967.

«Διονύσιος Ἀντ. Κόκκινος (1883-1967)», *Νέα Ἑστία*, τ. 82 (1967), σσ. 1346-1401.

Γιάννης Βλαχογιάννης, *Ἐπὶ διηγήματα καὶ μελέτες* (πρόλογος Γ. Π. Κουρνούτος), Ἀθήνα 1968.

«Γκάντι ὁ Μαχάτμα. Θεωρία καὶ πράξη (1869-1969)», *Νέα Ἑστία*, τ. 86 (Χριστούγεννα 1969), σσ. 34-43.

«Ὁ λόρδος Μπάϋρον καὶ ἡ ἐποχὴ του», *Νέα Ἑστία*, τ. 95 (1974), σσ. 820-850.

«Ὁ Πρωτοσύγκελλος Ἀμβρόσιος Φραντζῆς. I. Βιογραφικά», *Πελοποννησιακά*, τ. 12 (1976-1977), σσ. 1-74.

«Οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ λόρδος Μπάϋρον στὴν Ἰταλία», *Μνημοσύνη*, τ. 6 (1976-1977), σσ. 205-206.

«Ἱστοριογραφία καὶ ποίηση τοῦ Βαλαωρίτη», *Νέα Ἑστία*, τ. 106 (Χριστούγεννα 1979), σσ. 355-360.

«Μέλπω Μερλιέ, 1890-1979», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν*, τ. 2 (1980), σσ. 9-11.

Τὰ Ἐπτάνησα ἀνάμεσα σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση, Κέρκυρα 1982.

«Ἀδαμάντιος Κοραῖς, 1748-1833», *Νέα Ἑστία*, τ. 114 (Χριστούγεννα 1983), σσ. 2-15.

«Ἡ Ἀθήνα πρῶτεύουσα τῆς Ἑλλάδος», *Νέα Ἑστία*, τ. 116 (Χριστούγεννα 1984), σσ. 3-12.

«Τὸ Γένος στὸ τέλος τοῦ 18ου καὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰῶνα», *Πρακτικὰ Πανελληνίου Συμποσίου Βενιαμὶν ὁ Λέσβιος*, Ἀθήνα 1985, σσ. 33-46.

«Γύρω ἀπὸ μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ», *Δελτίον τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας*, τ. 2 (1986), σσ. 206-216.

«Lord Byron, 1785-1824», *Νεοελληνικὰ Γράμματα*, τεύχος 25-29 (Σεπτέμβριος 1987), σσ. 8-9.